

1

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΣΤΟΧΟΙ

Ένα οποιοδήποτε πρόβλημα μπορεί να αντιμετωπισθεί με τον τρόπο ενός επιστήμονα ή ενός τεχνίτη. Ο καλός τεχνίτης έχει μάθει να λύνει κάποια προβλήματα και εφαρμόζει τη λύση, αμέσως μόλις χρειασθεί. Ο επιστήμονας έχει μάθει να αναλύει το πρόβλημα στα στοιχεία του και να το ανάγει έτσι σε επίπεδο βασικών αρχών ή βασικών επιστημών. Μετά την ανάλυση αυτή, από τα στοιχεία του, συνθέτει τη λύση του προβλήματος. Έτσι, συχνά, η λύση του προβλήματος από τον επιστήμονα δεν είναι ούτε τόσο ταχεία ούτε τόσο άμεση όσο η λύση του από τον τεχνίτη. Από την άλλη, ο επιστήμονας είναι ικανός να αντιμετωπίσει προβλήματα που όμοιά τους δεν έχει ξανασυναντήσει, γιατί του είναι οικεία η μέθοδος της ανάλυσης και σύνθεσης, καθώς και τα στοιχεία στα οποία αναλύεται το πρόβλημα. Η λύση τέτοιων προβλημάτων είναι αδύνατη για τον τεχνίτη. Απαραίτητο συμπλήρωμα του σωστού επαγγελματία, τεχνίτη ή επιστήμονα, είναι η αφοσίωση στο στόχο του. Θέτει την αποστολή του πάνω από κάθε ιδιωτικό συμφέρον ή επιδίωξη.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι, κατά το συγγραφέα, ο επιστήμονας δεν είναι ανώτερος από τον τεχνίτη ούτε βέβαια το αντίθετο, αλλά οι δύο αλληλοσυμπληρώνονται στην αντιμετώπιση προβλημάτων.

Ο Ιατρός συνδυάζει με μοναδικό τρόπο την επιστήμη με την τέχνη. Στη διάρκεια της προπτυχιακής εκπαίδευσής του έχει αποκτήσει τις γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις που του επιτρέπουν να εισδύει στο ανθρώπινο σώμα και πνεύμα, με τη συναίνεση του ενδιαφερομένου, με στόχο να προασπίσει την υγεία του και να την αποκαταστήσει, αν έχει διαταραχθεί.

Γενικός ιατρός δεν είναι ο ανειδίκευτος ούτε ο γενικός παθολόγος. Ο γενικός ιατρός έχει ταχθεί να προασπίζει και αποκαθιστά την υγεία του ατόμου που του την έχει εμπιστευθεί, *ακέραιου*, στην υγεία και στην αρρώστια του, από τη γέννηση ως το θάνατό του (ανεξάρτητα από ηλικία), στο χώρο του (κυρίως σπίτι, χώρο δουλειάς, ιατρείο), υπό τον όρο ότι το πρόβλημα υγείας είναι είτε κατεπείγον ή και κοινό (συνηθισμένο) και

απλό (απαιτεί δηλαδή μόνο την τέχνη και τις βασικές επιστημονικές γνώσεις που έχουν όλοι οι ιατροί).

Ο ειδικός αντιμετωπίζει κυρίως την αρρώστια – όχι την υγεία, συχνά ενός συστήματος – όχι του αμέραιου οργανισμού, κυρίως μέσα στο νοσοκομείο, αποσπασματικά (μόνο όσο διαρκεί η νόσος), με μέσα συνήθως εξειδικευμένα, πολύπλοκα. Κύριο έργο του *Παθολόγου* είναι, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που παίρνει άμεσα ή έμμεσα από τον άρρωστο, να αναπαριστά την υποκείμενη παθολογοανατομική και παθολογοφυσιολογική εικόνα που εξηγεί την κλινική εμφάνιση. Με βάση αυτή την εικόνα αντιμετωπίζει το πρόβλημα διορθώνοντας την παθολογική φυσιολογία και ανατομία, χωρίς να τέμνει ανατομικά την επιφάνεια του σώματος για να φθάσει στο πάσχον όργανο. Ο *Χειρουργός* αντίστοιχα, εισδύει στο σώμα του αρρώστου τέμνοντας το δέρμα και έτσι φθάνει άμεσα στην υποκείμενη παθολογοανατομία και τη διορθώνει. Ο *Εργαστηριακός* φθάνει στην υποκείμενη παθολογοανατομία ή παθολογοφυσιολογία επεξεργαζόμενος τεχνολογικά πληροφορίες που δεν είναι προσιτές με την κοινή ιατρική τέχνη (ή μεγεθύνοντάς τες σε μεγάλο βαθμό). Συνήθως (αλλά όχι πάντα) δεν επεκτείνεται ο εργαστηριακός στη θεραπευτική αντιμετώπιση του προβλήματος. Ο *Ψυχίατρος* χρησιμοποιεί, πέρα από τα υπόλοιπα ιατρικά μέσα, και ψυχολογικές μεθόδους, για να εισδύει στο ανθρώπινο πνεύμα με στόχο τη διάγνωση και αγωγή διαταραχών συμπεριφοράς.

Ο *Καρδιολόγος* είναι ένας παθολόγος που έχει εξειδικευθεί στην παθολογοφυσιολογική κυρίως, αλλά και παθολογοανατομική, εν μέρει, αντιμετώπιση των παθήσεων του κυκλοφορικού συστήματος. Γι' αυτό το σκοπό χρησιμοποιεί –πέρα από την τέχνη και επιστήμη του γενικού παθολόγου– πολύπλοκες εργαστηριακές μεθόδους και έντονα εξειδικευμένες βασικές γνώσεις από τις φυσικές επιστήμες, ιδίως την υδραυλική και τον ηλεκτρισμό. Εκτός από αυτά, ο ειδικός καρδιολόγος, όπως και κάθε άλλος ειδικός, εκτελεί έρευνα. Μόνο όποιος εκτελεί έρευνα είναι έτοιμος να υποδεχθεί και χρησιμοποιήσει τις νέες γνώσεις και τη νέα τεχνολογία που (όπως και τόσα άλλα) είναι και αυτές εισαγόμενο συνήθως είδος στην Ελλάδα.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό, κατά το συγγραφέα, ότι οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος, που η αντιμετώπισή τους δεν απαιτεί ούτε πολύπλοκες εργαστηριακές μεθόδους ούτε έντονα εξειδικευμένες βασικές γνώσεις, δεν αποτελούν αποκλειστικότητα (“οικόπεδο”) του Καρδιολόγου. Δεν υπάρχει λόγος να μην μπορεί να αντιμετωπίζει, π.χ. κάθε παθολόγος με οποιαδήποτε ειδικότητα ένα πρόβλημα του κυκλοφορικού συστήματος, όταν για τη διάγνωση αρκεί η κλινική εξέταση και για την αγωγή η χρήση κοινών φαρμάκων. Όσο για την αντιμετώπιση των επειγόντων καρδιολογικών προβλημάτων, αυτή ανήκει οπωσδήποτε στις

υποχρεώσεις κάθε ιατρού, αφού τέτοια προβλήματα δεν παρέχουν χρονικά περιθώρια για να κληθεί ο ειδικός. Η συχνή ανάγκη να αντιμετωπισθεί ένα πρόβλημα υγείας σ' ένα χρόνιο καρδιοπαθή είναι ένα παράδειγμα της ανάγκης που υπάρχει να γνωρίζει κάποια στοιχειώδη κλινική καρδιολογία κάθε ιατρός – και, αντίστροφα, να γνωρίζει επαρκή γενική παθολογία κάθε καρδιολόγος.

Βοηθήματα ή καρδιολογικά βιβλία αναφοράς για τους καρδιολόγους κυκλοφορούν αρκετά και υψηλής ποιότητας στην Ελλάδα. Βοηθήματα για την πρωτοβάθμια (την κοινή δηλαδή και επείγουσα καρδιολογία του μη καρδιολόγου που τυχαίνει να έλθει πρώτος σ' επαφή με το καρδιολογικό πρόβλημα του αρρώστου) δεν υπάρχουν επαρκή, ίσως, ούτε στη διεθνή βιβλιογραφία. Αυτό το κενό επιχειρεί να καλύψει τούτο το βιβλίο.

Το βιβλίο αυτό δεν αποσκοπεί στην πληρότητα των πληροφοριών που παρέχει. Κάνει σκόπιμη επιλογή. Επικεντρώνεται στην κλινική τέχνη, στην αξιολόγηση του αρρώστου με κλινικά ή πολύ απλά παρακλινικά μέσα και στην αντιμετώπιση των επειγόντων προβλημάτων και εκείνων που και κοινά είναι και η αγωγή τους στηρίζεται στα απλά, συντηρητικά μέσα. Αντίθετα, παραμελεί σχετικά την τέχνη που απαιτεί εξειδικευμένες δεξιότητες και πολύπλοκα όργανα, την τέχνη δηλαδή του σύγχρονου ειδικού καρδιολόγου. Ακόμη επικεντρώνεται στη σχέση του κλινικού χειρισμού του αρρώστου με τις γνώσεις των βασικών επιστημών, παθολογική ανατομική και παθολογική φυσιολογία, φυσική, χημεία κ.λπ. Ετσι βοηθεί στην επιστημονική μάλλον παρά εμπειρική αντιμετώπιση του αρρώστου. Παραμελεί όμως τη λεπτομερή περιγραφή αυτών των βασικών γνώσεων, που αποτελούν το θεωρητικό οπλοστάσιο του σύγχρονου καρδιολόγου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το βιβλίο αυτό είναι ανεπαρκές για τους ειδικούς καρδιολόγους, εκτός από όσους ασχολούνται μόνο με την πρωτοβάθμια καρδιολογία. Απευθύνεται, αντίθετα, κυρίως στους μη καρδιολόγους, στο γενικό ιατρό, στο γενικό παθολόγο, στον παθολόγο με άλλη υποειδικότητα, σε ιατρούς άλλων ειδικοτήτων και, βέβαια, στο φοιτητή της ιατρικής.

Καθώς δεν είναι βιβλίο αναφοράς, δεν έχει βιβλιογραφικές παραπομπές. Οποιοδήποτε καρδιολογικό σύγγραμμα περιέχει όλες τις πληροφορίες αυτού του βιβλίου. Αναφέρονται μόνο μερικά βιβλία ή συγγράμματα που είχε υπόψη του ο συγγραφέας, όταν το έγραφε.

Στην αρχή περιγράφεται η συλλογή των χρησιμων πληροφοριών από τον άρρωστο. Περιγράφεται ο μηχανισμός γέννησης ποικίλων εκδηλώσεων και η τέχνη της συλλογής των χρησιμων και της απόρριψης των άχρηστων πληροφοριών. Συζητείται ακόμη η τέχνη της ερμηνείας τους, της μετατροπής δηλαδή των εκφράσεων του αρρώστου σε επιστημονικούς

όρους, καθώς και ο τρόπος της επεξεργασίας τους, με τη σύγκρισή τους προς τα επιστημονικά ιατρικά δεδομένα.

Τα επόμενα κεφάλαια περιγράφουν αυτά ακριβώς τα επιστημονικά ιατρικά δεδομένα. Περιγράφουν τα μεγάλα καρδιακά σύνδρομα, τα λειτουργικά και τα ανατομικά, καθώς και τις νόσους που τα προκαλούν.

Στη συνέχεια εκτίθενται τα κύρια θεραπευτικά μέσα, ιδίως τα φαρμακευτικά. Με βάση τα θεραπευτικά μέσα και τα σύνδρομα που υπάρχουν περιγράφεται πώς θα συνδυασθούν τα δεδομένα, για να προγραμματισθεί η θεραπευτική αγωγή του αρρώστου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο πρόβλημα συμμόρφωσης του αρρώστου στις οδηγίες. Αυτό το κεφάλαιο μαζί με το πρώτο, της συλλογής των πληροφοριών, είναι εκείνα που αναφέρονται στην επικοινωνία ιατρού-αρρώστου.

Ακολουθούν συμπληρωματικά κεφάλαια που αφορούν στην περιφερική κυκλοφορία και στη σχέση της καρδιολογίας με άλλες ειδικότητες.

Ειδικότερα στο βιβλίο αυτό παρέχονται στοιχεία για να βοηθήσουν κάθε ιατρό:

1. Να συλλέγει και ερμηνεύει τα κλινικά στοιχεία που είναι αναγκαία για μια διάγνωση.

2. Να συνδυάζει τα στοιχεία αυτά με τα επιστημονικά δεδομένα, για να θέτει πιθανή διάγνωση σε επίπεδο συνδρόμου ή νόσου, καθώς και να αναγνωρίζει την παρουσία αυτών των στοιχείων στον άρρωστο που έχει το συγκεκριμένο σύνδρομο ή νόσο.

3. Να αποφασίζει αν το άτομο έχει κάποιο πρόβλημα υγείας που οφείλεται σε πάθηση του κυκλοφορικού συστήματος ή όχι.

4. Να αντιμετωπίζει τα καρδιολογικά προβλήματα που απαιτούν άμεσα αγωγή.

5. Να ασκεί αγωγή υγείας για το κυκλοφορικό σύστημα.

6. Να αντιμετωπίζει χρόνια προβλήματα του κυκλοφορικού συστήματος που είναι και κοινά (συνηθισμένα) και απλά (η αντιμετώπισή τους δηλαδή απαιτεί μόνο τις γενικές ιατρικές γνώσεις και δεξιότητες).

7. Να παραπέμπει τον ασθενή σε καρδιολόγο, όποτε το πρόβλημα υγείας είναι είτε σπάνιο ή απαιτεί εξειδικευμένες ικανότητες. Να συνεργάζεται με τον καρδιολόγο στη χρόνια παρακολούθηση του αρρώστου.

8. Να κατατοπίζει τον ασθενή για τη νόσο του χρησιμοποιώντας ορολογία οικεία στον άρρωστο, και χωρίς να λέει ανακρίβειες, να τον πείθει να συμμορφώνεται με την ενδεικνυόμενη αγωγή.

Από τη θέση αυτή ο συγγραφέας εκφράζει τις βαθύτατες ευχαριστίες του στον καθηγητή κ. Σ.Α. Μουλόπουλο για την πολύ εποικοδομητική και λεπτομερή κριτική του, καθώς και στον κ. Σ. Τουμανίδη, για τη βοήθειά του στο κεφάλαιο της υπερηχοκαρδιογραφίας. Στον οίκο Γρηγ. Παρισιάδου, τέλος, ευχαριστίες για την άρτια έκδοση του βιβλίου.